

SÁRI SZABOLCS¹**Válságreagáló műveletek, társadalomtudomány, vezetői kompetenciák****Crisis Response Operations, Social Science and Junior Leader Competencies****Absztrakt**

Válságreagáló műveleteket társadalomtudományi aspektusból vizsgálva felszínre kerülhetnek azok a vezetői kompetenciák, amelyek fontosak lehetnek, segítségül szolgálhatnak majd a fiatal pályakezdő tisztek számára, habár szükségszerű megjegyezni, azok birtoklása, nem egyenlő a gyakorlati felkészültséggel, a tapasztalatok megszerzésével.

Kulcsszavak: válságreagáló műveletek, társadalomtudományok, kompetenciák

Abstract

Looking at the sociological aspects of crisis response operations leadership competencies may surface, which may be important and could provide assistance to junior officers, although it is necessary to note possession, is not equal to the practical preparedness and experience.

Key words: Crisis response operations, social science, competencies

Felteszem magamnak a kérdést miért fontos megvizsgálni a pályakezdő tisztek kompetenciaterképét a társadalomtudományokból kiindulva? Ha egyszerűen kellene válaszolni, a kompetenciahálózat sok kis szeletből áll össze. Tehát hasonlóan, mint például az interkulturális nevelés tapasztalatai, egy kirakójáték-darab hozzájárulhat a képességek meghatározásához, tovább fejleszti vagy pontosítja a már létező törvényi kereteket.

Tovább menve, keresem azokat a szakterületeket, amelyek alapját vagy részét képezhetik a pályakezdő, fiatal vezetők képességei meghatározásának. Tudatában vagyok annak, hogy nem mindig csak a saját tapasztalatok, azok, amik meghatározhatják a jövő vezetőinek a tulajdonságait, személyes attitűdjét, ezért figyelmem kiterjed az olyan jellegű tanulmányokra, amelyek mérhető, alátámasztható eredmények, felmérések alapján készültek.

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, doktorandusz hallgató – National University of Public Service, Doctoral School of Military Sciences, PhD Student, E-mail: sari.szabolcs@uni-nke.hu, ORCID: 0000-0002-7865-4894

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

Az utóbbi években végbement változások, illetve a megváltozott környezet ismét a felszínre hozták azt a dilemmát, hogy ki a jó vezető, és milyen kompetenciákkal kell rendelkeznie, hogy megfeleljen a 21. század kihívásainak, érvényesülni tudjon mind a nemzetközi, mind a hazai környezetben. Ennek meghatározását követően ehhez kell megteremteni a feltételeket a kiképzés területén.²

Miért bír jelentőséggel megvizsgálni a társadalomtudományok alkalmazásával, segítségével a leendő vezetők kompetenciahálóját? Azért, mert nagy valószínűséggel válságreakgáló műveletekben fognak részt venni. Lehet azonban külön kezelni a válságreakgáló és a konvencionális műveleteket, különösen, amikor hibrid hadviselésről beszélünk?

A tanulmányban először elméleti oldalról közelítem meg a kérdést, majd a második feleében, elsősorban a saját tapasztalataimra hivatkozva osztom meg a véleményemet az olvasóval.

MILYEN LESZ A JÖVŐ KÖRNYEZETE?

Milyen is az a környezet, amiben dolgozni fogunk? Meg tudjuk határozni? Milyen típusú műveleteket fogunk végrehajtani? Sokszor úgy érzem, mindenről szeretünk általánosan beszélni, ha pedig próbálunk valóságot leírni, akkor mások kételkednek benne, vagy nem tudjuk meghatározni a hogyan kérdést, a gyakorlatban hogyan érem el, mit kell tennünk hozzá.

A harcászati szinten, ahol a fiatal vezetők kezdik a pályafutásukat, elengedhetetlen a konkrétumok meghatározása, emellett azonban rendelkezni kell egy olyan képességgel, amely megengedi a nyitott gondolkodást. Ebben segít a társadalomtudományok széleskörű ismerete, alkalmazása, az információk megszürése, felhasználása.

„Mert úgy szokott történni, hogy az olyan embernek, aki mindenkire jó akar lenni, gonoszok okozzák a vesztét. Ezért szükséges, hogy a fejedelem hatalmának megóvása érdekében megtanuljon rossznak lenni, és ezt a szükségnek megfelelően gyakorolja” – írta Niccoló Machiavelli.³

A fenti idézettel George Friedman könyvének bevezetőjében találkoztam. Elgondolkodtató, azt hiszem a jövő vezetője sűrűn fog ezzel találkozni, vagy feltenni ezt a kérdést magának, de hát én jó vagyok, és még sem azt kapom vissza, amit adok.

A világ nagyon gyorsan változik, nehéz megjósolni milyen lesz a leendő hadműveleti környezet, habár ízelítőt kaptunk belőle az elmúlt időszakban, zöld emberek, cyber térben folytatott tevékenységek. Abban sem lehetünk biztosak, hogy nálunk ez nem fog olyan gyorsan bekövetkezni, és mindig van idő reagálni. Nagyon jó példa rá a saját küldetésem, amit a védelmi tervezési rendszer segített megértetni, avagy ellenkezőleg, felnyitni a szemem, miért nem sikerült időben megteremteni a feltételeket a kiküldetéshez szükséges ambíciószint eléréséhez.

² Sári Szabolcs: Fiatal vezetőkkel, pályakezdő tisztekkel szemben támasztott követelményeket befolyásoló tényezők. *Hadtudományi Szemle*, X (2017/3), 602–612.

³ George Friedman: A következő évtized. New Wave Media Kft., Budapest, 2015.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

Kanyarodjunk csak vissza, hogyan fog kinézni a világ az elkövetkezendő évtizedben, Friedman víziója szerint: „Azt tudom, hogy az Egyesült Államok jelentős hatalom lesz a következő évtizedben – és ebben az évszázadban –, ám azt nem tudnám megmondani, hogy mi lesz az államformája.”⁴ Továbbá, az „Európai Unió, mint intézmény egyéni érdekekre alapozva, kulturális problémák miatt nem tartható fenn.”⁵

Európában csökkenni fog a gazdaság olyan irányú fejlődése, amely kényelmessé tette a gazdagabb országokat, megjelenhet az európai nacionalizmus.⁶ A következő száz év tendenciájához tartozhat a kultúrháborúk keretében a családok szerepe, a családon belüli szerepek folyamatos átalakulása, a nézetkülönbségek vezethetnek radikális csoportok kialakításához, valamint népességsökkenéshez, amely nem támogatja Európa szerepének fennmaradását. Csökkenő népesség arányosan egyenlő lesz a hatalom gyengülésével. Nem véletlen, hogy a hagyományörző vallások az eredeti családalapítás tradícióit helyezik előtérbe. A számítógépek elterjedése nem fogja segíteni a gondolkodó ember szerepét sem, csak az objektív adatoknak, információhalmazoknak lesz jelentősége, és egyszerűen működő, könnyen befolyásolható társadalmakkal fogunk találkozni.⁷

A VÁLSÁGREAGÁLÓ MŰVELETEK ÉS A TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK KAPCSOLATA

Miért van jelentősége a tudományos megközelítésnek? A válasz: „tudományosan megalapozott képet képesek nyújtani a politikai és katonai és katonai döntés-előkészítőknek és döntéshozóknak.”⁸

Az évtizedek során felhalmozott tudás, tapasztalatok felhasználása elengedhetetlen a vezető számára, sokszor felnyitja a szemét, háttéranyagot biztosít, felhívja a figyelmet egy korábban elkövetett hibára. A fiatal vezetők már korán szembe kerülhetnek olyan feladatokkal, amelyeknél elengedhetetlen lehet az adott térség történelmi, szociológiai ismeretei.

A társadalomtudományok körébe soroljuk:

- a szociológiai tudományokat;
- a politikatudományokat;
- az állam- és jogtudományokat;
- a közgazdaságtudományokat;
- a közigazgatás-, gazdálkodás- és szervezéstudományokat;
- a média- és kommunikációs tudományokat;
- a hadtudományokat;
- a rendésztudományokat.⁹

⁴ Friedman: i. m. 15.

⁵ Friedman: i. m. 10.

⁶ Zbigniew Brzezinski: A nagy sakktabla. Antall József Tudásközpont, Budapest, 2017, 269–296.

⁷ Friedman: i. m. 70–84.

⁸ Kiss Zoltán László: Válságreagáló műveletek alkalmazott társadalomtudományi aspektusai. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2015, 14.

⁹ Uo.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

A társadalomtudományok közül kiemelném, a katonai szociológiát, mivel annak jelentősége abban rejlik, hogy „alkalmazott társadalomtudományként folyamatosan a tudományos megismerés kritériumai szerint a valósággal való összevetés útján végzi kutatásait.”¹⁰

Válságreagáló műveletek vizsgálatánál az alábbi szakszociológiák bírnak jelentőséggel:

- politikai szociológia;
- szervezet-, katonai-, gazdaság-, jog-, kultúra-, vallás-, oktatás- és nevelésszociológia, demográfia;
- társadalmi kapcsolatihálózat-elemzés;
- közvélemény, a nyilvánosság, és a tömegkommunikáció (illetve a nyomtatott és elektronikus média) szociológiája.¹¹

VÁLSÁGREAGÁLÓ MŰVELETEK ÁLTALÁNOSAN

Az eredményes válságreagáláshoz Warren Christofer szerint legalább négy alapvető dologra van szükség:

- világos célok egyértelmű megfogalmazására,
- az elemzések, értékelések alapján a siker nagy valószínűségére,
- az állampolgárok egyértelmű támogatására,
- gyors katonai bevetések után gyors béketeremtés.¹²

A válságreagáló műveletek sajátosságai:

- egységes parancsnokság;
- pártatlanság;
- hitelesség;
- erők alkalmazásának korlátozottsága;
- kölcsönös tisztelet;
- a műveletek átláthatósága;
- polgári-katonai együttműködés;
- mozgási szabadság;
- rugalmasság.¹³

VÁLSÁGREAGÁLÓ MŰVELETEK MÁS SZEMMEL

A válságreagáló műveletek során bizonyos eltérések figyelhetők meg a katonai erő alkalmazása iránti hajlandóságban az egyes nemzetek, illetve regionális szerveződések között, ami egyebek között az alábbi különbségekre vezethető vissza:¹⁴

¹⁰ Uo.

¹¹ Kiss: i. m. 18.

¹² Kiss: i. m. 80.

¹³ Uo.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

- a nemzeti stratégiák (hadi)kultúrák közötti eltérések;
- az egyes nemzeti kontingensek szervezeti kultúráinak eltérése;
- a konfliktus-, illetve válságmenedzsment nemzeti alapelveiben, technikáiban, illetve módszertanában fellelhető esetleges eltérések;
- a ROE egységes értelmezésének nehézségei; különbségek az „ingerküszöb”-ben, illetve kihívások értelmezésében.¹⁵

Nagyon fontos kérdés, ha csak a nemzeti megkötésekkel nézzük, már nehezíti a feladat végrehajtását. Például saját tapasztalat, előfordult olyan eset, amikor a hazai szabályzók nem engedték a részvételt a drogellenes műveletekben, de a közösen vezetett csapat nemzetközi részének engedélyezve volt ugyanez. Harcászati szinten nem mindig értik az egyszerű katonák a különbségeket, nem látják tisztán a célokat, ami belső konfliktushoz vezethet, vagy akár egy kritikus esetben a balul sikerült feladatvégrehajtásért is ezt okolják.

KOMPETENCIÁK (A MAGYAR HONVÉDSÉG TAPASZTALATAI)

A szociológiai felmérések az alábbi kulcskompetenciákat mutatták ki, amelyet mindenképpen hasznosnak tartok figyelembe venni a misszióba történő jelentkezők kiválasztásánál:¹⁶

- rendhez, fegyelemhez való viszony;
- alkalmazkodóképesség, rugalmasság;
- lelki teherbíró képesség, terhelhetőség;
- határozottság, döntési képesség;
- kapcsolat-teremtési képesség;
- gyakorlatiasság;
- szorgalom, a munka mennyisége;
- problémamegoldó képesség;
- határidők betartása, megbízhatóság;
- felelősségvállalás, kötelességtudat;
- csapatmunka, együttműködés képessége, illetve készsége.

DÖNTÉSHOZATAL

A döntéshozatal fejlődési területeit vizsgálva láthatjuk, ahogy a művelettipusok súlypontja változott, más dimenziók is fontosabb szerepet kaptak a döntéselőkészítések során. Ide sorolhatjuk a politikai befolyásoltságot, ásványi lelőhelyek jelentőségét, az etnikai megoszlást a lakosság körében. Meg kell jegyezni, hogy ezek eddig is fontos szerepet játszottak, de inkább magasabb szintű, például a stratégiai tervezés területén. Most egy egyszerű

¹⁴ Kiss Zoltán László: Magyarok a békefenntartásban. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2011, 33.

¹⁵ Uo.

¹⁶ Uo. 168–170.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

példával szeretném bizonyítani, hogy már alacsonyabb szinten is részévé váltak a tervezésnek.

Véleményem szerint a döntéshozatal egyik legfontosabb, ha nem a legfontosabb eleme a feladat elemzése vagy küldetés elemzése, de találkozhatunk a feladatíztázás elnevezéssel is. Bárhogy is nevezzük, egy logikus sorrendben felépített rendszer második lépése ez a feladattétel után. Ennek során elemezzük, megértjük a feladatot. A harcászati szintű döntéshozatal (Military Decision Making Process, MDMP) alapműve volt az FM 101-5 (1997-es kiadás), amely nem tartalmazta a kezdeti kommunikációs közlemények és üzenetek megfogalmazása című pontot. Ellenben a későbbi FM 5-0 jelzésű kiadásában (The Operations Process B-11, 26-March 2010) ez már szerepel.

A Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szabályzata az alábbiakat tartalmazza, a küldetés elemzése cím alatt:¹⁷

1. Előljáró parancsának elemzése;
2. Harcmező Felderítő Értékelés kezdeti feladatai;
3. Meghatározott, kikövetkeztetett és alapvető feladatok meghatározása;
4. Rendelkezésre álló erőforrások és képességhiányok meghatározása;
5. Korlátozások (tiltó/elrendelő) áttekintése;
6. Kritikus tények azonosítása, feltételezések kidolgozása;
7. Kockázatelemzés és kezelés;
8. Kezdeti Parancsnok Kritikus Információigényei (CCIR) és az ellenség elől rejtendő információk (EEFI) meghatározása;
9. Felderítési feladatok kezdeti összehangolása;
10. Kezdeti felderítési és figyelési terv összeállítása;
11. A rendelkezésre álló idő ismételt számvetése;
12. Kezdeti kommunikációs közlemények és üzenetek megfogalmazása;
13. A probléma megfogalmazása;
14. Javasolt küldetés megfogalmazása;
15. Küldetés elemző törzsértekezlet levezetése és a küldetés jóváhagyása;
16. Előzetes parancsnoki szándék (Commander's Intent) kidolgozása és kiadása;
17. Előzetes tervezési útmutató (Planning Guidance) kiadása;
18. A cselekvési változatok értékelési mutatóinak meghatározása;
19. 2. számú Előzetes Harcintézkedés kiadása;
20. Tények és feltételezések újbóli áttekintése.

Kiemelném most a 12. pontot (Kezdeti kommunikációs közlemények és üzenetek megfogalmazása), amely a következőket tartalmazza.¹⁸ A műveleti területen számtalan „szereplő” (a közösség, különböző befolyással rendelkező egyének, szervezetek) tevékenykedik, akik a saját erőik tevékenységét jelentősen megkönnyíthetik vagy megnehezíthetik.

¹⁷ Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szabályzata II. rész. 2015.

¹⁸ Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szabályzata II. rész. 2015.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

Ezen szereplők támogatásának elnyerése kulcsfontossággal bírhat. A közlemények szemléltetik a művelet szükségességét, felvázolva az elérni kívánt véghelyzetet és annak pozitív hatásait a környezetre és a közösségre. Az üzenetek pozitív töltettel kell, hogy elősegítsék a közösség és a kulcsszereplők attitűdjének számunkra kedvező irányba történő formálását.

Véleményem szerint ez a rész a bizonyíték arra, hogy már harcászati szinten, a tervezés során is különös fontossággal bír a társadalomtudományok szerepe, alkalmazása.

KELETI VAGY NYUGATI VEZETŐ¹⁹

Ez örök dilemma számomra, amikor vizsgáljuk a különböző vezetési stílusokat, akkor kezdem el megérteni a jelentőségét, amikor a gyakorlatban először szembesültem a problémával. Melyik a jó irány? Természetesen mindenki a földrajzi hovatarozásának megfelelően helyesel. Lehet mindkettőnek az alkalmazása, amely igazodik a végrehajtó állomány gondolkodásmódjához.

A hivatkozásban található cikkben többek között az alábbi ellentétpárokat találtam:

- gyakorlati – elméleti;
- kritikus – szigorú szabályok szerint;
- decentralizált – központosított;
- felhatalmazás döntések meghozatalához – csak végrehajtó a parancsnok;
- eredményorientált – folyamatorientált;
- jövő – múlt;
- alacsony szociális érzékenység – magas szociális érzékenyég;
- fontos a katona – nem fontos;
- a bukás része a tanulás folyamatának – a bukás szégyen.

MŰVELETEK A VALÓSÁGBAN

A saját tapasztalatom hadműveleti területen két részre osztható, amely időben és térben elkülönült. Megismerhettem Afganisztán két arcát, a mosolygós vendégszerető és a mosoly álarca mögött meghúzódó kegyetlenséget, amelyet valószínűleg a nem egyszerű történelmük okozott. Első alkalommal Kunduzban (2004) teljesítettem szolgálatot, tervezetben hadműveleti tisztként, de később ténylegesen a felderítő részlegben. Feladatom a választások előkészítése volt. (Ebben az időszakban a német PRT volt a felelős az Északi régióért, egy viszonylag békés környezetben volt szerencsém bejárni a területet, megismerni az embereket. Később nagy hasznát vettem az akkori tapasztalatoknak.) Második alkalommal egy magyar–amerikai Műveleti Tanácsadó és Összekötő Csoport²⁰ 2. váltásá-

¹⁹ Thomas-Durell Young: Legacy Concepts, A Sociology of Command in Central and Eastern Europe, 2017.

<https://warontherocks.com/2017/08/the-chain-of-command-problem-in-central-and-eastern-europe/>
(Letöltés: 2018. 03. 22.)

²⁰ Operational Mentoring and Liaison Team – OMLT.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

nak a parancsnoka voltam. Az elsődleges feladat egy afgán lövészszázlójai mentorálása és immár a választások megvédése, sikeres lebonyolításának segítése volt.

A nemzetközi hadszíntéren végrehajtott műveletek összetettek, a szintek összekeverednek, azokat különböző nemzetek hajtják végre. A feladat sem kristálytisza és világos, rugalmasságot követel meg a vezetőktől. Már a felkészülés során jelentkeznek akadályok, amelyeket ha nem oldunk meg, súlyos árat fizethetünk a feladat való végrehajtása során. A különböző nemzetek közös feladata alapos felkészítést igényel, hiszen különböző kultúrából, környezetből, társadalomból érkezünk. Tévedünk, ha abban az álomban ringatjuk magunkat, hogy közös nyelv a szakma, és minden magától értendő lesz. Más haderőknek más a szolgálati kultúrája.

Idegen országok közös felkészülése, feladatvégrehajtása harmadik országban kitűnő példája a multikultúraizmusnak. Nem ismerjük egymás kultúráját, szokásait. Lehet vitatkozni azon, kinek a feladata, hogy tiszteletbe tartsa a másik szokásait, évszázados hagyományait. Nézetem szerint, célszerű az érkező félnek megtennie ezt. Legjobb megoldás, ha közösen megismerkedünk egymással, ez történhet akár közös kulturális programok szervezésével.

A hadművelleti területen végrehajtott műveletek a keresésre, kutatásra²¹ épültek, ami alapvetően nem volt konvencionális művelet, de ahogyan végrehajtásra került, az tartalmazott minden harcászati tevékenységet, mind védelmi és támadó feladatok vonatkozásában.²²

A keresés, kutatás szinte megfelelt egy támadó tevékenységnek, hiszen tűzérési tüzet alkalmaztak az előrevonás végrehajtása során, elsősorban elrettentés céljából. A helyi hadikultúrában nagy szerepe van az erőfölény megmutatásának, nevezhetjük erődemonstrációnak. Klasszikus példa volt korábról, amikor két ellenséges törzs között a párbaj először a rendelkezésre álló harckocsik mennyiségének mutogatásával kezdődött. Az persze senkit sem érdekelt, hogy milyen állapotban voltak, emlékszem, valamelyikben még irányzóvácső sem volt, persze ez csak a mi szemünkben okozhatott volna gondot, mivel a mi kultúránk szabályai előírják a hadrafoghatóságot, a pontosságot, tervezhetőséget.

Tehát mindjárt egy jó példa, hogy miért van jelentősége az alapos elemzésnek, különös tekintettel a hagyományokra. Sokszor volt olyan érzésem a műveletek végrehajtása során, hogy egy színházi előadáson vagyok. Minden előre meg van tervezve, a szerepek kiosztva, és a történet szépen fejeződik be. Valóban hasonlított rá. Fő feladatunk a katonák kiképzése volt, valamint támogatása a valós feladatok során, különös tekintettel a tűztámogatásra, tartalmazva mind szárazföldi, mind légitámogatást, egészségügyi ellátást, logisztikai biztosítást.

Visszatérve a helyi hadikultúrára, jellemző volt az egymásnak való üzengetés, ki az erősebb, ha nem én, nekem van több fegyverem, de én vagyok a bátrabb. Persze ezek a

²¹ Cordon and search.

²² A Magyar Honvédség, Szárazföldi Haderőnemének Harcszabályzata II. rész. Zászlóalj. Magyar Honvédség kiadványa, 2014.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

beszélgetések a legnagyobb titokban, betartva az összes biztonsági rendszabályt, mobiltelefonon zajlódtak. Amíg nem ismerte ki az ember a taktikájukat, nehezen viselte el, ez mind tapasztalat volt, amelyet lassan szedett fel az ember, nagy türelemre volt szükség, de a mi kötelességünk volt az igazodás, affiliáció a helyi szolgálati kultúrához. A tolmácsok nem sokat segítettek, nem fordítottak le mindent, szintén a kultúrájukból fakadóan, amely meghatározta a személyes attitűdjüket – nem fordították le például a problémákat, különösen, amelyek a helyi vezetőkre vonatkoztak –, hiába voltak megfizetve. Helyi alkalmazottak voltak, hozzájárulva a terület munkanélküliek számának csökkentéséhez.

Saját tapasztalat, hogy egy szépirodalmi mű elolvasása mélyebb betekintést enged a gondolkodásukba. Nem egy harci cselekmény felnagyított könyv formájában megjelent változatról beszélek, habár, aki szakember az tanulhat belőle, hanem a helyi írótlól származó művekre, melyek révén beeláthatunk az egyénbe, családba, milyen fájdalmat cipelnek nemzedékről nemzedékre, hogy nehezedik a belülről jövő fájdalom képe az arcukon.²³

Nem volt egyszerű egy ilyen multikulturális környezetben megfelelni, ahol találkozott egy ízig vérig nyugati kultúra, felhatalmazva a gazdasági, fegyveres fölényével egy teljesen kiszolgáltatott, a nyugati kultúrát részben átvevő szolgálati kultúrával rendelkező országgal, miközben megpróbált mentorálni egy harmadik felet. A harmadik fél pedig csak most kezdte megízlelni a demokratizmus alapjait, a maga módján. Feltettem a kérdést magamban, lehet ezt parancsra megtanulni? Valljuk meg őszintén, nem lehet. Hosszú idő, vannak dolgok, amelyek a génekben vannak kódolva, és háborúval, erőszak alkalmazásával nem biztos, hogy meg lehet változtatni egy rendszert.²⁴

Mint már említettem, szükséges felvértezni magunkat a kultúra ismeretével, de nem árt, ha az ember tapasztalattal is rendelkezik korábbi tanulmányiból vagy hadműveleti tapasztalatokkal, helyszíni ismeretekkel. Szerencsésnek mondhatom magam mivel tanulhattam az Egyesült Államokban, rendelkeztem megfelelő ismeretekkel a nyugati vezetési stílusról, módszerekről, harcászati eljárásokról. Nagy problémát okozott azoknak az embereknek az integrálása, akik nem beszéltek a nyelvet, de még nagyobb problémát, akik nem is akarták elfogadni a másik viselkedését. Továbbá szerencsés voltam, mert olyan alakulatnál nevelkedtem pályakezdő tisztként, ahol már korán megismerkedtünk a nemzetközi környezetben végrehajtott feladatok sajátosságaival. A türelem kulcsszó volt a történetben. Az együttműködés nagy jelentőséggel bírt, nemcsak a harc megszervezése során, meghatározta a mindennapokat.

A kulturális hagyományok között kell keresni a probléma gyökerét. Abban a rendszerben, ahol ők élnek évszázados hagyománya van a bosszúnak például, fiúról apára szállnak a családokat ért fájdalmak. Ebben az országban fájdalomban nem volt hiány. A család, azon belül a férfi szerepe nagyon fontos ebben a társadalomban, mi már abban szocializálódtunk, hogy egyenjogúság van, megváltoztak a szerepek a családokon belül, de ez nem így volt a hadműveleti környezetben. Ott, ha a feleségre akár ránéz valaki, vagy illet-

²³ Khaled Hosseini: Papírsárkányok. Tericum Kiadó Kft., Budapest, 2005.

²⁴ Michael Walzer: Just and unjust wars. A member of Perseus Books Group, 2006.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

len megjegyzést tesz, a férfinak kötelessége megtorolni, ellenkező esetben nem tartják erősnek, elveszíti a tekintélyét.

Az egyik tolmácsom hasonló okokból haragudott meg a másakra, és jelentette, hogy neki kötelessége cselekedni, ha nem, akkor a felesége nem fogja férfinak tekinteni többé. A családon belüli összetartás nagyon fontos, ahol akár egy fizetésből élnek többen, és még mindig beadják a közös kasszába a keresetet, rábízva az elosztást a családfőre. Az ilyen közösségekben nem értik a vesztegetést, az összeférhetetlenséget. Miért fontosak ezek az ismeretek? Visszaköszönek a katonák megismerésében, kiemelten kell kezelni ezen információkat és tudni kell alkalmazni is. Hozzájárulhat a misszió sikerességéhez, megismerni a másikat, nyitottnak lenni, alkalmazkodni. Így már jobban megértjük miért nő meg a szökések száma az aratások idején, habár törvényekben szabályozták a katonák elengedését, különösen azon családok számára, ahol egyetlen férfitagjuk éppen katonai szolgálatot vállalt, persze figyelmen kívül hagyva a folyó műveletek intenzitását.

Az egyik műveletünk végrehajtása során például igénybe vettünk – természetesen közbeszerzési eljárások lefolytatásának, szabályainak teljes betartásával – egy rendőrőrsöt. A Zászlóaljparancsnok egyszerűen rámutatott, az lesz a vezetési pontunk. A rendőrök beleegyeztek, sőt, a következő héten egyáltalán nem láttuk őket, a fegyvert kaszára cserélték es megkezdték a mezőgazdasági betakarításokat. A rizs lételeme volt a családoknak, a terméshozama befolyással volt az egész évre. A művelet másodlagos célja megváltozott, a biztonságos környezet megteremtése a közeledő választások érdekében a lakosság betakarítási munkálatainak biztosítása volt.

KÖVETKEZTETÉSEK

Milyen környezetben fognak működni a jövő vezetői? Most már kezdek rájönni, miért nem lehetett ezt világosan, fekete-fehéren leírni, a képességeket meghatározni, a megfelelő személyeket kiválasztani, majd felkészíteni. Biztos vagyok benne, hogy a kiválasztásnak lesz majd nagyobb szerepe, illetve nagyobb hangsúlyt kell majd rá fektetni. Abban már nem vagyok biztos, hogy középiskolából hozott pontok és egy motivációs beszélgetés elegendő lesz.

Emlékszem, a katonai kollégiumba történő felvételi is kétnapos volt, ahol, a gyerekekről, aki még soha nem hagyta el az otthonát, sőt, soha nem volt katonai környezetben előtte, hamar kiderült egyáltalán képes-e közösségben élni, ráadásul egy szigorúan szabályozott környezetben. Most azt látom, a majdnem huszonevesek még ennyit sem töltöttek közösségekben. Persze mondhatjuk, hogy ez generációs probléma, de a való világ még nem hálózatalapon működik.

Biztos vagyok abban, hogy a nemzetközi irány a robottechnika elterjedése, a vezetési rendszerek korszerűsítése. Ha csak az ukrán helyzetet nézzük, egész területeket lehetetlenítettek el az energiaforrásokat biztosító egységek ellen indított cyber támadásokkal, ezzel a lakosság elégedetlenkedését okozva.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

De vajon hol lesznek a válságreagáló műveletek lehetséges helyszínei? Nem biztos, hogy gazdagok lakta területeken, ahol könnyebben érvényesülhetnek a játékszabályok. Saját példából kiindulva, nem mindenhol érvényesült a technikai fölény. Volt olyan része a műveleti területnek, ahol nem működtek a híradóeszközök, vagy a páncélozott eszközök előnye hirtelen hátrány lett.

Véleményem szerint, nemcsak a válságreagáló műveletekre kell felkészülni, valahol mindegyik tudásra szükség van. A klasszikus válságreagáló műveletekben szerzett tapasztalat nem biztos, hogy előny egy konvencionális vagy hibrid hadművelet során. Lehet, ahogy a feladat kívánja, annak megfelelően kell a személyeket kiválasztani, megismerve a leendő környezetet, az ott tartózkodó kulcsfontosságú személyek személyes attitűdjét. Semmi értelme olyan embert kiküldeni, aki még hazai környezetben sem képes együttműködni, nemhogy nyomás alatt, távol az otthon nyugalmától, műveleti területen. Az együttműködésnek, a kapcsolatépítő képességnek, megértésnek, elfogadó képességnek, és természetesen a már sokszor említett türelemnek óriási szerepe lesz az elkövetkezendő időszakban is bármilyen irányt vegyen a fejlődés.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. AJP-3.4 (Allied Joint Doctrine for Non-Article 5 Crisis Response Operations).
2. The Battle Staff, Smart book, 1999.
3. Brzezinski, Zbigniew: A nagy sakktabla. Antall József Tudásközpont, Budapest, 2017.
4. FM 101-5 Staff Organization and Operations, 31 May 1997.
5. FM 5-0, The operations process B-11, 2010.
6. Friedman, George: A következő évtized. New Wave Media Kft., Budapest, 2015.
7. Friedman, George: A következő 100 év. New Wave Media Kft., Budapest, 2015.
8. Hosseini, Khaled: Papírsárkányok. Tericum Kiadó Kft., Budapest, 2005.
9. Kiss Zoltán László: Magyarok a békefenntartásban. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2011.
10. Kiss Zoltán László: Válságreagáló műveletek alkalmazott társadalomtudományi aspektusai. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2015.
11. Magyar Honvédség Szárazföldi Haderőnemének Harcászabályzata II. rész. . Zászlóalj. Magyar Honvédség kiadványa, 2014.
12. Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szabályzata II. rész. 2015.
13. Sári Szabolcs: Fiatal vezetőkkel, pályakezdő tisztekkel szemben támasztott követelményeket befolyásoló tényezők. *Hadtudományi Szemle*, X. évfolyam 3. szám, (2017./3), 602–612.
14. Young, Thomas-Durell: Legacy Concepts. A Sociology of Command in Central and Eastern Europe, 2017, <https://warontherocks.com/2017/08/the-chain-of-command-problem-in-central-and-eastern-europe/> (Letöltés ideje: 2018. 03. 22.)
15. Walzer, Michael: Just and unjust wars. A member of Perseus Books Group, 2006.